

TALIŞIN TEKTONİKASINA DAİR BƏZİ MÜDDƏALAR**Ə.Ə.BAYRAMOV, S.S.SƏMƏDOV**

Talış qırışıqlıq qurumu müstəqil geodinamik vahid olaraq şimala qabarmış Kiçik Qafqaz qövsü ilə cənuba əyilmiş Elburs qövsü arasında bərqərarlıdır. Qaleybar-Bolqarçay sol sürükləmə – üstəgəlməsi vasitəsilə onun qərb bölgəsi Kiçik Qafqazın altına gömülür. O, Qərbi Xəzər sağ sürükləməsi boyu Elbursla qovuşur. Şərur-Qızılağac sürükləməsi üzrə Aşağı Araz qondarma çökəkliyi, onun tərkibində Dəşt-e-Muğan və Salyan sinklinalı ilə həmsərhəddir. Talış şimala qabarmış kiçik qövs şəklində Təbriz vulkano-tektonik halqavarı strukturu şimaldan haşiyələnir.

Xəzər dənizinin zəngin neft-qaz-kondensat yataqlarına olan nəzər-diqqət onu əhatə edən ərazilərin öyrənilməsinə də marağı artırır. Cənubi Xəzər meqahövzəsi ilə həmsərhəd regionlardan biri də Talış qırışıqlıq qurumudur. Onun geoloji öyrənilməsi ilə görkəmli elm xadimləri P.P.Avduşin, V.P.Renharten, Ş.F.Mehdiyev, Ş.Ə.Əzizbəyov və b. məşğul olmuşlar. Onların içərisində Ş.F.Mehdiyev (1953) xüsusi mövqe tutur, çünki yalnız o, Talışın dövlət geoloji xəritəsini və onu müşayiət edən izahat vərəqini tərtib etmiş və çapa vermişdir. Böyük məmnunluqla qeyd olunmalıdır ki, bu əsər indi də öz mahiyyətini saxlayır və çoxsaylı geoloqlar ondan masa üstü məxəz kimi istifadə edirlər. Ş.F.Mehdiyevin ardınca əksər tədqiqatçılar Talışı Kiçik Qafqazla Elburs arasında əlaqələndirici bölgə saymışlar, lakin onların qovuşma səciyyəsi dəyişkən inancla, bəzən ziddiyyətli şəkildə şərh olunmuşdur. Ş.Ə.Əzizbəyov və həmmüəllifləri (1979) Talışın maqmatizmini o zaman mövcud olan tektonik sxem üzrə işıqlandırmışlar. Qeyd edilməlidir ki, əksər tədqiqatçılar Talışı Elbursun qərb bölgəsi kimi təsvir edirlər. Kiçik Qafqazla onun qovuşmasının qırılma strukturu boyu vəqə olduğu düşünülürsə də, onun dəqiq məkanı və kinematikasını izah edilmir. Kiçikmiqyaslı (1:500000) kosmik şəkillərin deşifrəsi əsasında tərtib olunmuş (1983) Qafqazın, Yaxın və Orta Şərqi kosmotektonik xəritəsində (redaktor V.Y.Xain) bu qovuşmanın Palmir-Abşeron lineamenti üzrə baş verdiyi göstərilmişdir. Mövcud geoloji materiallar və irimiqyaslı hündürlük aerofotoşəkillərin deşifrəsi əsasında bu lineamentin mahiyyəti və varlığı şübhə altına alınır. Müəlliflərin bu fikri Araz çayının aşağı axımının sol və sağ sahillərində eyni yaşlı mezozoy vulkanogenlərinin və karbonatların, həmçinin maykop qumlu-gilli çöküntülərin intişar etməsinə əsaslanır. Başqa sözlə desək, qeyd olunan geoloji komplekslər fasiləsiz Arazın sol sahilindən sağ sahilinə uzanırlar və onları bir-birindən ayıran qırılma strukturu nəzərə çarpmır. Deyilənləri 1976-cı ildə Leninqrad kartoqrafiya fabri-

kində dərc olunmuş 1:200000 miqyaslı geoloji xəritədə (nomenklatur vərəqlər Fizuli-Qaleybar) bariz şəkildə görmək mümkündür.

Müəlliflərin istifadə etdiyi 1:400000 miqyaslı yüksəklik aerofotoşəkilləri çox müsbət deşifrə xüsusiyyətinə malikdir. Onlar Arazdan şərqə Xəzər dənizindəkə ərazini əhatə edir (Qarasu çayının hövzəsi daxil olmaqla). Qeyd olunan aerofotomaterialların tədqiqi Arazın hər iki sahilində eyni geoloji komplekslərin olduğunu aşkarlayır və mövcud geoloji xəritələrin (1976-cı və 1989-cu illər) məqbul uzlaşdığını nümayiş etdirir. Araşdırmalar nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, Qaleybardan Bolqarçay boyu Biləsuvardək fasiləsiz izlənən şimal-şərq istiqamətli qırılma strukturu solyönlü sürükləmə xüsusiyyətinə malikdir və onun nisbətən dik səthi şimal-qərbə mailidir. Bu qırılma boyu Kiçik Qafqazın mezozoyyaşlı vulkanogen-karbonat çöküntülərinin Qaleybar ətrafındakı qədim metamorfik kompleksin üzərinə örtük şəklində yatdığı aerofotoşəkildə aşkar görünür. Qeyd olunanlardan belə nəticəyə gəlmək olar ki, burada üstəgəlmə mövcuddur. Bu fikrin həqiqətə uyğun olduğu qırılmanın şimal-şərqə izlədikdə bəlli olur. Belə ki, Qarasu çayının orta axımında Talış qırışıqlıq qurumunu təşkil edən kəynozoy vulkanogen-tufogen-çökmə kompleksinin qərbə davam etməməsi və Kiçik Qafqazın mezozoy vulkanogen-karbonat çöküntülərinin altına quylanması şimal-şərq istiqamətli Qaleybar-Bolqarçay üstəgəlməsinin mövcudluğunu təsdiq edir. Bu üstəgəlmə boyu Talış qırışıqlıq qurumu Kiçik Qafqazla köndələn qovuşur.

Şərh olunanlara əsaslanaraq Talış qırışıqlıq qurumu tərkibində aşağıdakı antiklinal və sinklinal zonaları cənubdan şimala sıralanır.

Suayrıcı antiklinal zonası Talış silsiləsini, həmçinin onun şimal və cənub yamaclarını əhatə edir. Onun nüvəsində üst təbaşir-paleosen yaşlı əhəngdaşı olistolitləri daşıyan tufogenlər təşəkkül tapmışdır. Onlar cənub yamacda regional üstəgəlmə ilə kəsilib cənuba aşırılmışlar. Şimal yamacın suayrıcına təmas zolağında astara lay dəstəsinə aid edilən tufogenlər alt eosenin kosmolyan vulkanogenləri ilə əvəz olunurlar. Müəlliflərin təbirincə, Astara antiklinalı Suayrıcı antiklinal zonasının tərkibinə daxildir (onların arasında Mordasin adlandırdığımız kiçik sinklinal mövcuddur). Talış dağlarının şimal yamacında geniş ərazini əhatə edən alt və orta eosenyaşlı kosmolyan vulkanogenlərinin dabanı Volkaruqçayla Lıkarçayın qarışdığı dərin dərədə ilk dəfə müəlliflər tərəfindən aşkar edilmişdir. Burada qalınlığı 1 m-dən çox olmayan bazal qatında əhəngdaşı qaymaları kirəclilə gilcələrlə sementləşmişlər. Onları şimal-şərqə 26-28⁰ bucaqla yatan əhəngdaşı qatı örtür və vulkanogenlərin altına qərq olunur. Maraqlıdır ki, bu yamac boyu kosmolyan vulkanogenlərinin kəsilişində əhəngdaşı olistolitlərinə rast gəlmək olar. Coni və Qışlaq kəndləri civarında kosmolyan vulkanogenlərini kəsən şimal-qərb (300⁰) istiqamətli qırılma boyu Astara lay dəstəsinin tufogenləri şaquli vəziyyətdə xeyli məsafəyə – Xamoşan kəndindəkə izlənilir. Şimal-qərbdə kosmolyan vulkanogenləri yastı dibli Divağac braxisinklinalı çərçivəsində 10-12⁰ bucaqla şimal-şərqə meyilləniblər. Onların üzərinə orta eosenyaşlı nesli tufogenləri və üst eosenyaşlı peştəsər vulkanogenləri yatır. Sonuncular şimal-qərbdə Dıman braxisinklinalının geoloji quruluşunda (16-18⁰ bucaqla) iştirak edir. Onların üzərinə Yardımlıdan cənubda (Əsədabad kəndi civarında) uyğun yatan tufogenlər peştəsər vulkanogenlərindən cavan olduqlarına görə ərkevan lay dəstəsinə aid edilə bilər. Bu qeydi nəzərə

alaraq düşünmək olar ki, Suayrıcı antiklinal zonasının geoloji quruluşunda paleosen-eosen çöküntüləri bütövlüklə iştirak edir və onların ümumi qalınlığı 3500 m-dir. Suayrıcı antiklinal zonası cənub-şərqdə geniş sahələri əhatə edir və Hamarat kəndi ətrafında eyni adlı ultramafit tərkibli subqələvi intruziv qrupunu ehtiva edir. Sonuncuların qabbropiroksenitlərlə zəngin olması xüsusi ilə maraqlıdır.

Suayrıcı antiklinal zonasından şimal-şərqdə Yardımlı sinklinal zonası bərqərarıdır. Onun geoloji quruluşunda başlıca olaraq oliqosen-alt miosen yaşlı qumlu-gilli maykop çöküntüləri iştirak edir. Bu struktur cənubi-qərbdə fasilələrlə qeydə alınmış fayla sərhədlənir (düşmə bucağı əksərən dikdir). Yardımlı sinklinal zonası cənub-şərqdə Xəzər dənizinin sol sahilində sentroklinal bağlanır. Onun mərkəz hissəsində Vilyəşçayın orta axımında Dividoni (1089 m) və Dizdoni (1056 m) zirvələrinin yerləşdiyi ərazidə maykop lay dəstəsini təşkil edən çöküntülərin qalınlığı 1000 m-dən artıqdır. Şimal-qərbdə, Yardımlı şəhəri civarında maykop çöküntüləri orta və üst miosen gilləri ilə qeyri uyğun örtülülər. Qızılqaya dağından qərbdə Pirəmbil kəndindən şimalda gillərin kəsilişində təbii bitum yığımları mövcuddur. Qeyd olunanlarla əlaqədar maykop lay dəstəsi çöküntülərinin kəsilişində neft-qaz yataqlarının aşkar edilməməsi xüsusi maraq kəsb edir. Bu ondan irəli gəlir ki, bu çöküntülər intensiv qumludurlar, üzvi maddələrdən xeyli kasaddırlar və nəhayət, onları örtən sukeçirməz laylar məhdud təşəkkülə malikdirlər.

Yardımlı sinklinal zonası qərbdə - Qarasu çayının orta axımında üst miosen çöküntüləri (?) üzrə sentroklinal qapanırlar və Qaleybar-Bolqarçay solyönlü sürükləmə-üstəgəlmənin altına quylanırlar. Düşünmək olar ki, üst miosenin altında bərqərar olan maykop çöküntüləri adını sadaladığımız üstəgəlmənin altında qalmışlar və ya şimal-şərqə sürüklənmişlər. Sonuncu mülahizə Bərzani dağının (871 m) şimal-qərb yamacında və Araz çayının sol sahilində Xələfli dağında (766 m) maykop çöküntülərinin mövcudluğunda öz təsdiqini tapır.

Burovar antiklinal zonası Yardımlı sinklinal zonasından şimal-şərqdə yerləşmişdir və üst eosenyaşlı ərkevan tufogenlərindən təşkil olunmuşdur. Sonuncular 30-35° bucaqla monoklinal cənub-qərbə yatırırlar. Mövcud geoloji materiallar və müəlliflərin tədqiqatları əsasında belə qənaətə gəlmək olar ki, Burovar antiklinal zonası şimal-şərqdə aşırılmışdır. Onun nüvəsi və şimal qanadı böyük amplitudalı üstəgəlmənin altında qalmışdır. Güman etmək olar ki, Burovar antiklinal zonasının şimala aşırılmış qanadı (Suayrıcı antiklinal zonasında olduğu kimi) paleosen-eosen çöküntülərindən təşkil olunmuşdur. Müəlliflərin aşkar etdiyi bu regional üstəgəlmə boyu Burovar antiklinalının geoloji quruluşunda iştirak edən üst eosenyaşlı ərkevan lay dəstəsinin tufogenləri Cəlilabad sinklinal zonasının maykop qumlu-gilli çöküntülərin üzərinə aşırılmışdır və onların böyük bir qismini tektonik örtük altına almışdır. Qeyd etmək vacibdir ki, Cəlilabad sinklinal zonasının miosen çöküntüləri keçən əsrin ortalarında geoloji-axtarış obyektinə kimi öyrənilmişdir və onun bəzi sahələrində (Tumarxanlı, Cəlair, Pirsoba və s.) neft quyuları qazılmışdır. Bu kəşfiyyat quyularının bəzilərində qısamüddətli neft fəvvarələri alınsa da, geoloji-kəşfiyyat işləri məntiqi nəticəyə çatdırılmamışdır. Başlıca irad ondan ibarətdir ki, neft-qaz generasiya edən maykop lay dəstəsinin kəsilişi lazımınca öyrənilməmişdir. Əslində maykop çöküntülərinin neft-qazlılığının tədqiqi gələcək nəsillərin öhdəsinə bu-

raxılmışdır. Bu baxımdan xüsusi maraq kəsb edən amil Cəlilabad sinklinal zonasının tektonik örtük altında maykop və bəlkə də miosen çöküntülərinin neft-qazlılığının tədqiqindən ibarətdir. Burada möhürlənmiş neft-qaz yataqlarının mövcudluğu təfəkkürdən kənar deyildir.

Suayrıcı antiklinal zonasının cənuba, Burovar antiklinal zonasının şimala aşırılması Talışın divergent tektonik quruluşa malik olduğunu sübut edir. Belə divergensiya Kiçik Qafqazda və Elburda müşahidə olunmamışdır. Talışda, eyni zamanda eninə asimetriya mövcuddur; bu hündürlüklərin cənubdan şimala azalmasında, geoloji komplekslərin stratigrafik yaşının müxtəlifliyində və eyni istiqamətdə cavanlaşmasında, həmçinin qalınlıqların kəskin dəyişməsində özünü göstərir. Sonuncu amil xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, Suayrıcı antiklinal zonasının geoloji quruluşunda paleosen-eosen kompleksi bütün stratigrafik bölgüləri ilə təqdim olunmuşdur və onun ümumi qalınlığı 3500 m-dir. Ondən fərqli olaraq Burovar antiklinal zonası yalnız üst eosenyaşlı ərkevan lay dəstəsinin tufogenlərindən təşkil olunmuşdur. Onların qalınlığı 1000 m-dən artıq deyildir. Qeyd etmək maraqlıdır ki, Suayrıcı antiklinalının şimal-şərq qanadında ərkevan lay dəstəsinin qalınlığı 10 m-dir.

Talışın həmsərhəd geodinamik vahidlərlə qovuşması müəyyən maraq doğurur. Bu xüsusilə Araz və Bolqarçay arasındakı əraziyə aiddir, çünki mövcud geoloji ədəbiyyatdakı məlumatlar xeyli kasaddır və yəqin ki, gələcəkdə müfəssəlləşməyə möhtacdır. Aşağıda şərh olunanlar İranın 1:1000000 miqyaslı geoloji xəritəsi (1989) və 1:400000 miqyaslı yüksəklik aerofotoşəkil, həmçinin həmsərhəd Kiçik Qafqaza aid çoxlu materiallar əsasında tərtib olunmuşdur.

Kiçik Qafqaz Böyük Kirs (2725 m) dağı meridianından şərqdə en dairəsi istiqaməti kəsb edir və onun tərkibinə daxil olan tektonik strukturlar (Ağdam, Qarabağ antiklinal zonaları və onların arasındakı Xocavənd sinklinal zonası, həmçinin Göycə-Həkəri melanj zonası, Laçın antiklinalı, Hoçaz sinklinal zonası və Qafan qalxıntısı) tədricən dördüncü dövr yaşlı kontinental-çınqıldaşı törəmələri ehtiva edən Mil və Muğan düzənliklərinin, həmçinin Aşağı Araz qondarma çökəkliyinin (və onun tərkib hissəsi olan Dəşt-e-Muğanın) altına quylanırlar. Onların şərqə uzanmasını sübut edən ayrıca çıxışlar aşağıdakılardır:

- Xocavənddən 24 km cənub-şərqdə və Beyləqandan 15 km cənub-qərbdəki Ağburun və Ağdaş dağı (231 m) Ağdam antiklinal zonasının üst təbaşir yaşlı əhəngdaşlarının davamıdır;

- Fizuli şəhərindən 17 km şimal-şərqdəki Canqulu dağı (291 m) Xocavənd sinklinalının üst təbaşir yaşlı əhəngdaşlarının davamıdır;

- Arazın sol sahilində Horadiz kəndi yaxınlığında qazılmış quyuda Canqulu dağındakı əhəngdaşına oxşar süxur kəsilmişdir;

- Arazın sağ sahilində – Dəşt-e-Muğanın qərbində yerləşən Ağdaş dağı (460 m) Hoçaz sinklinal zonasındakı üst təbaşir əhəngdaşlarının eynidir;

- Araz çayı üzərindəki Xudafərin körpüsü yaxınlığındakı Xələfli dağı (766 m) maykop qumlu-gilli çöküntülərindən təşkil olunmuşdur və onların davamı Arazın sağ sahilindəki Bərzaki dağının qərb yamacında yayılmışdır.

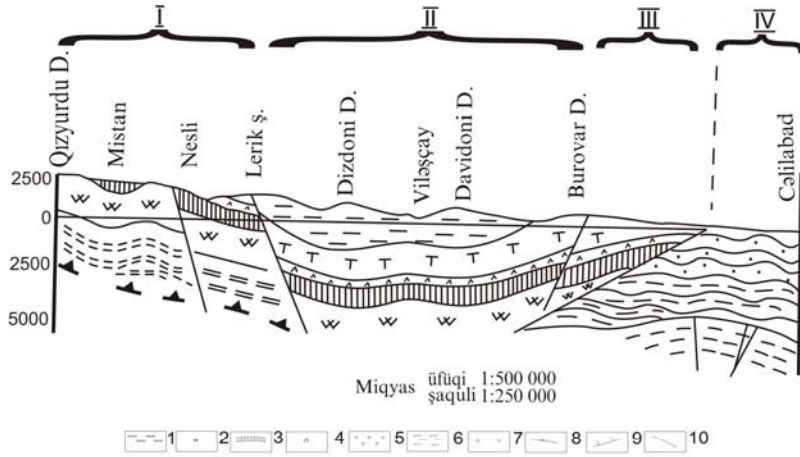
- Göycə-Həkəri melanj zonasının tərkibinə daxil olan lokal Alcanlı muldası Böyük Kirs dağı meridianında alt senon çöküntülərində sen-

troklinal qapanır, bununla əlaqədar onların kəsilişində iştirak edən ofiolit kompleksi şərqlə davam etmir. Bu vacib nəticə – Kiçik Qafqaz ofiolitlərinin şərqlə davamının Qaradonlu-Biləsuvar qravitasiya maksimumuna-dək uzanmasına və onun yaranmasına rəvac verməsi fikirini təkzib edir.

Araz çayının dirsəkvari əyildiyi məcrasında (onun axımının en dairəsi istiqamətdən şimal-şərqlə döndüyü yerdə) Zəngəzur terreyini Hüstüp-Girədağ retroşaryajı vasitəsilə Kiçik Qafqazla tektonik təmasdadır. Onların hər ikisi Arazın sol sahilindən sağ sahilinə keçir. Geoloji ədəbiyyatda bu barədə məlumat kasad olduğundan onların şərhinə imkan yoxdur.

Aşağı Araz qondarma çökəkliyi və onun tərkib hissəsi olan Dəşt-e-Muğan, Muğan monoklinalı, Salyan sinklinalı və digər çökəkliklərdə alp tektonik tsiklinin orogen molassları geniş intişara malikdir. Eyni zamanda, onların dərinlik quruluşu mürəkkəbdir və biri digərindən fərqlənir. Məsələn, Biləsuvar və Novoqolovka braxiantiklinallarında əydemli sarmat çöküntüləri transqressiv olaraq paleogen kompleksini qeyri uyğun örtürlər. Bununla da alt və orta miosen çöküntülərinin geoloji kəsilişdə iştirak etmədiyini, yəni onların ilkin yaranmadıqlarını və ya sonradan yuyulduqlarını nümayiş etdirir. Beləliklə, məlum olur ki, Şərur-Qızılağac sol sürükləməsindən şimalda mövcud olan geotektonik durum Cəlilabad sinklinal zonasını əhatə etməmişdir, yəni onlar müxtəlif geodinamik mövqedə bərqərar imişlər. Eyni geoloji şərait Orta Muğan və Şorsulu strukturları çərçivəsində mövcud olmuşdur. Burada da mezozoy (əslində üst təbaşir) vulkanogen-çökmə kompleksi sarmat və alt pliosen çöküntüləri ilə qeyri-uyğun örtülülər. Maraqlıdır ki, yalnız sonuncular üzərində üst pliosen-dördüncü dövr çökmə süxur kompleksi ilə monoklinal yatım nümayiş etdirirlər. Şərh edilənlərdən çıxarılan nəticə ondan ibarətdir ki, geoloji-axtarış işləri layihələşdiriləndə və həyata keçiriləndə bu vacib amilin nəzərə alınması məsləhətdir.

Muğan monoklinalı ilə Dəşt-e-Muğanın mərzində geofiziki tədqiqatlar (Hacıyev, 1965) nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, Qaradonlu-Biləsuvar qravitasiya maksimumu Muğan monoklinalının cənub-qərb mərzində yerləşmişdir və Buqə reduksiyasında ağırlıq qüvvəsi 120 mqal ilə səciyyələnir. Təsəvvür edilir ki, bu anomaliya konsolidasiya olunmuş kristallik özülün az dərinlikdə (4-6 km) yerləşməsi və onun ultrabazit intruziyası ilə yarılməsi nəticəsində yaranmışdır. Bazalt qatının səthi Qaradonlu yaxınlığında 12 km, Biləsuvar civarında 22 km dərinlikdə bərqəradır. Qeyd olunanlar göstərir ki, bu qravitasiya anomaliyasını Göycə-Həkəri melanj zonasının quylanmış şərqlə davamı saymaq məqbul deyildir. Maraqlıdır ki, Qaleybar-Bolqarçay solyönlü sürükləmə-üstəgəlmənin şimal-şərqlə davamı ilə kəsilən Qaradonlu-Biləsuvar qravitasiya anomaliyası iki lokal anomaliyaya ayrılmışdır. Onlar müxtəlif dərinlikdə yerləşməklə yanaşı bir-birindən fərqlənən Qaradonlu (120 mqal) və Biləsuvar (20 mqal) ağırlıq qüvvəsi anomaliyalarına malikdirlər. Hər iki qravitasiya anomaliyası konsolidə olunmuş yer qabığının (alp tektonik tsiklinədək yaşlı təməlin) yer səthinə yaxın yerləşməsi nəticəsində yaranarsa da onların müxtəlif qalınlıqlı orogen molasslarla dolmuş çökəkliklərdə yerləşməsini göstərir.

Qizyurdu-Cəlilabad xətti üzrə geoloji profil.

1. Paleosen-alt eosen (astara lay dastəsi) əhəngdaşı və tufogen kompleksi.
2. Orta eosen (kosmolyan Lay dastəsi).
3. Orta eosen (nisli lay dastəsi) tuflar və tuffitlər kompleksi.
4. Üst eosen (pestarar lay dastəsi) vulkanogen torəmələr.
5. Üst eosen (arkevan lay dastəsi) çökmə-tufogen çöküntülər.
6. Oligosen-alt miosen (maykop lay dastəsi) gilli-qumlu çöküntülər.
7. Orta-üst miosen-gillər və qumların növbələşməsi.
8. Baş Talış üstəgəlməsi.
9. Regional Xanağa-Mianki üstəgəlməsi.
10. Digər qırılmalar.

- I. Suayrıcı antiklinal zonası.
- II. Yardımlı sinklinal zonası.
- III. Burovak antiklinal zonası.
- IV. Cəlilabad sinklinal zonası.

Talışın şərqdə Elbursla qovuşması xüsusi maraq doğurur. V.Y.Xainin (2001) fikrincə, Talış Xəzərin qərb sahilinə yaxınlaşan məkanda cənuba əyilir və Elbursun şimal dağətəyi qırışıqlığı ilə qovuşur. Digər tərəfdən bu müəllif təxmin edir ki, Elbursun qırışıqlıq-tektonik örtük kompleksi özünün kəmbriyə qədərki, gec proterozoy yaşlı təməlindən qopmuş cənub vergentli antiformal qurumdur. Onun kəmbriyadan miosenə qədərki deformasiyası Mərkəzi İrana kolliziyası ilə əlaqədardır. Miosenin sonundan başlayaraq Ərəbistan plitəsinin şimala hərəkəti və onun Mərkəzi İrana təsiri bu deformasiyada həlledici amil olmuşdur. Bununla əlaqədar ona qərbdən və cənub-qərbdən qoşulan kəmbriyadan miosenə qədərki deformasiya qövsləri petroqrafik xüsusiyyətinə görə ensialik təbiət kəsb etmişdir.

Qeyd olunanlarla yanaşı, Talış Elbursdan fərqləndirən cəhətlər sırasında onu təşkil edən andezit-bazalt vulkanitlərinin qələvi və subqələvi tərkibli olmasını və kiçikmiqyaslı hipabissal mafit-ultramafit intruziyalar ehtiva etməsini göstərmək olar.

NƏTİCƏ

Yuxarıda şərh olunanlar əsasında müəyyən olunmuşdur ki, Talış müstəqil geodinamik vahid olaraq Kiçik Qafqazdan və Elbursdan fərqlənir. O qərbdə Qaleybar-Bolqarçay solyənlü sürükləmə-üstəgəlmə, şərqdə Qərbi Xəzər sağ sürükləmə, şimalda Şərur-Qızılağac qırılması ilə həddəndir. Qeyd olunan sərhədlər daxilində Talış şimala qabarmış kiçik qövslər olduğunu nümayiş etdirir və Təbriz vulkano-tektonik halqavari strukturun şimal cinahını ehtiva edir, qonşu geodinamik vahidlərin tektonik planına tabe olmur və əlahiddəlik nümayiş etdirir.

ƏDƏBİYYAT

1. Азизбеков Ш.А., Багиров А.Э., Исмаил-заде А.Д. Геология и магматизм Талыша. Баку, 1979, 185 с.
2. Байрамов А.А., Гаврилов М.Д. Государственная геологическая карта листов Физули-Калейбар (с объяснительной запиской). Ленинградская картофабрика, 1976.
3. Гаджиев Р.М. Глубинное геологическое строение Азербайджана. Баку, Азернешр, 1965, 200 с.
4. Космотектоническая карта Кавказа, Ближнего и Среднего Востока. Под редакцией В.Е.Хаина и др. 1983.
5. Мехтиев Ш.Ф., Байрамов А.С. Геология и нефтеносность Ленкоранской области. Баку, Изд. АН Азерб.ССР, 1953, 263 с.
6. Велиев М.М., Ахундов Р.А., А.А.Масимов и др. Кольцевые структуры Талыша и вопросы их рудоносности. Известия АН Азерб.ССР, серия наук о земле, 1984, № 5

О НЕКОТОРЫХ АСПЕКТАХ ТЕКТониКИ ТАЛЫША

А.А.БАЙРАМОВ, С.С.САМЕДОВ

РЕЗЮМЕ

Талыш обладает дивергентным строением и характеризуется как самостоятельная геодинамическая единица. Он на западе, в бассейне р. Гарасу, посредством Калейбар-Болгарчайского левого сдвига СВ простирания, пододвинут под складчатую систему Малого Кавказа. На востоке правым Западно-Каспийским сдвигом сопряжен со складчато-покровным горным сооружением Эльбурса. На севере ограничен Гызылагач-Шарурским разломом широтного простирания. В отмеченных рубежах Талыш в виде малой дуги, выпуклой к северу, вписывается в северное обрамление Табризской вулканотектонической кольцевой структуры.

ABOUT SOME ASPECTS OF THE TALISH TECTONICS

A.A.BAYRAMOV, S.S.SAMEDOV

SUMMARY

Talish possesses a divergent structure and is characterized as an independent geodynamic unit. In the West, in the Qarasu pool, by means of Kaleybar-Bolgarchay left shift SW stretch, it is moved under the folded system of the Small Caucasus. On the East, by the right West-Caspian shift it is interfaced with tectorial -integument mountain of Elburs. In the north it is limited with Qizilagach-Sharur break of wide stretch. In the noted boundaries Talish is in the form of the small arch, concaved to the north and entered to the northern frame of Tabriz volcano-tectonic structures.